

Хмельницькому національному університеті: Інформаційний збірник/ За ред. С.Г.Костогриза. – Хмельницький: ХНУ, 2007. – 91с. – С.39-51.

2. Косіюк М.М., Мазарчук А.Ю., Більовський К.Е. Інформатизація освітньо-виховної та управлінської діяльності університету /Інформатизація освіти України: Європейський вимір: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Кам'янець-Подільський, 14-17 травня 2007 року). – Київ- Кам'янець-Подільський, 2007. – 232 с. – С.108-113.

3.. Косіюк М.М., Мазарчук А.Ю., Більовський К.Е. Модульна інформаційна система «Електронний університет» / Програмне забезпечення в освіті і науці: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції. – Київ: Освіта України, 2009 .-120 с.- С.88-93.

УДК 378.14.004

Анатолій Кудін, Тамара Кудіна, Валентин Бронетко
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

**ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ НПУ ІМЕНІ
М.ДРАГОМАНОВА: ВІРТУАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ВИВЧЕННЯ
ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

© Анатолій Кудін, Тамара Кудіна, Валентин Бронетко, 2010

У роботі представлені результати впровадження інноваційного освітнього проекту Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова «Віртуальне середовище вивчення гуманітарних дисциплін».

Ключові слова: віртуальне середовище, Інтернет, електронне навчання.

The results of the introduction of innovative educational project of the National Dragomanov Pedagogical University: “Virtual Learning Environment of humanities” are presented in this article.

Keywords: virtual environment, internet, electronic education.

Вступ. Загальна оцінка сучасних напрямів розробки технологій електронного навчання в Україні така, що дані технології розвиваються, в основному, зусиллями технічних ВНЗ, що створюють і вдосконалюють, як правило, лише технічні і технологічні засоби обліку успішності слухачів або

доставки інформації. Мало уваги приділяється оцінці дидактичної ефективності засобів електронного навчання. Але справедливо і таке: педагогіка вищої школи, на жаль, активно не пред'являє свого замовлення на програмно-технологічні й апаратні рішення в електронному навчанні. З іншого боку, в гуманітарних університетах у магістерську підготовку (підготовку майбутніх викладачів ВНЗ) вивчення інформаційно-комунікаційних технологій навчання не входить.

У Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова в рамках широкомасштабного проекту «Електронна педагогіка», метою якого є створення сучасної інформаційно-освітнього середовища університету [1], була розроблена концепція функціонування віртуального середовища гуманітарних дисциплін (мови, суспільно-політичні, педагогічні). У даній роботі детально розглянута структура віртуального середовища на прикладі вивчення української мови і правознавчих дисциплін з точки зору організаційної, технічної і змістовної складових.

Організаційна складова представляє собою три основні контури, на базі яких здійснюється планування і організація віртуального навчального процесу. Перший контур об'єднує віддалені навчальні підрозділи університету (філії, офіційні представництва за кордоном, локальні центри дистанційного навчання). Головне його призначення – це розповсюдження інноваційних технологій електронного навчання у зовнішній світ. Актуальним за останні роки стало забезпечення за місцем проживання випускників загальноосвітніх шкіл підготовкою до незалежного оцінювання знань. Використовуються комунікаційні інструменти, адаптовані до Інтернету: відео-інтернет-конференції, потокове інтернет-телебачення, мережеві медіа-сервіси.

До другого контуру входять університетський центр впровадження електронних систем навчання, інститутські центри електронного навчання, усі кафедри і спеціальні навчальні аудиторії університету. Головна функція цього контуру – впровадження електронного навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх вчителів незалежно від спеціальності. Інформаційна культура випускника бакалаврату (майбутнього вчителя) і магістратури (майбутнього викладача ВНЗ) є однією з трьох основних складових підготовки випускника ВНЗ. Ми намагаємося створити такі умови студенту впродовж навчання (масштабне, постійне застосування ІКТ у всіх складових навчального процесу), щоб закінчивши ВНЗ, випускник не міг обійтись без ІКТ в своїй роботі, працювати над удосконаленням свого наукового рівня.

Якщо говорити про підготовку філологів, то в спеціальних навчальних аудиторіях для розв'язання значної кількості педагогічних задач при вивченні мови використовуються мережеві комп'ютерні класи (Cloud Computing) для

проведення міжсесійного контролю успішності студентів і цифрові мовні аудиторії (апаратно-програмні мережеві комплекси робочих місць з мультимедійним і периферійними інтерактивними приладами – планшетами, указками, пультами для проведення оперативного опитування). У третій контур входить служба захисту інформації, сервер, електронна бібліотека [2], яка постійно поповнюється і на сьогодні містить 2550 україномовних електронних книг власного виготовлення; лабораторія виготовлення цифрових освітніх ресурсів, навчальні аудиторії для проведення курсової підготовки і підвищення кваліфікації викладачів з питань ІКТ. Основна задача цього контуру: розробка програмних засобів виготовлення інструментів електронного навчання і апробація електронних технологій навчання. Враховуючи гуманітарний напрямок нашого ВНЗ, акцент зроблено на перепідготовку і підвищення кваліфікації власного навчально-допоміжного персоналу через систему постійно діючих курсів, а також створення таких інструментів, використання яких не вимагає додаткових знань з програмування (шаблони, спрощений інтерфейс тощо).

Технічну складову забезпечує спеціально розроблене програмне забезпечення: апаратно-програмний комплекс «Електронний деканат», який складається з певного набору програмних продуктів Microsoft (MS Office SharePoint Server, MS SQL Server, MS Exchange Server, MS Live@edu) на базі інтегрованої платформи Microsoft Learning Gateway.

Основна функція електронного деканату [3] – це автоматизоване забезпечення закритої системи контролю за навчальним процесом і постійних комунікацій між усіма учасниками навчального процесу: студенти, викладачі, система.

Змістова складова представляє собою інформаційно-освітній контент віртуального середовища, в який входять електронні інформаційні ресурси, оболонки для проведення тестування, навчально-методичне забезпечення та інструменти загального призначення. На нашу думку, саме змістова складова і є визначальною складовою у формуванні віртуального навчального середовища ВНЗ, від якої залежить якість надання освітніх послуг, а значить, і якість вищої освіти при електронному навчанні. Тому до неї повинні бути сформовані критерії **педагогічної цінності даного контенту**.

І першим критерієм педагогічної цінності даного контенту віртуального навчального середовища є його *затребуваність*, кількісним показником якого може бути число відвідувань, або скачувань, або зареєстрованих користувачів. Саме за цими трьома характеристиками матеріалів, викладених в інтернеті, слідкують наші автоматизовані служби порталу. І якщо навчальний матеріал

не викликає у студентів активності до використання, його терміново видаляють з контенту.

Другим фактором у визначенні педагогічної цінності контенту електронного навчання є *комплексність підходу у виборі засобів навчання*, які, доповнюючи один одного з дидактичної точки зору, створюють усі умови для індивідуалізації процесу вивчення. Як приклад можна навести контент віртуального навчального середовища вивчення української мови як іноземної (педагогічна задача) для іноземців. Він був створений на базі підручника Кудіної Т.М. [4], пройшла хорошу апробацію і вже декілька років використовується як в системі довузівської підготовки університету, так і для студентів-іноземців перших курсів.

До контенту входять наступні елементи:

- дистанційний курс в оболонці Moodle з базою тестів для самопідготовки і сервісами для проведення різноманітних форм комунікацій (консультації, Вебінари, форуми тощо);

- навігатор навчального процесу (розклад видів і термінів виконання навчальних робіт для студентів);

- додаткові інтернет-ресурси (словники, електронні бібліотеки, електронні зошити);

- система автоматизованого зовнішнього контролю знань і визначення рейтингу;

- система автоматизованого визначення ступеня виконання учнем навігатора навчального процесу і оперативного оповіщення;

- інтерактивні самонавчаючі освітні ресурси з обов'язковими елементами корекції знань і адаптаційними по своїй структурі.

Останнє особливо важливе з дидактичної точки зору на весь процес навчання: побудований таким чином навчальний матеріал дозволяє знайти кожному студенту оптимальну траєкторію навчання. Це є головною відмінністю таких навчальних матеріалів від традиційних, і навіть від цифрових матеріалів для кейс-технологій на CD.

З технічної точки зору характерним є те, що всі його елементи, окрім останнього, це мережеві елементи. Останні елементи з педагогічної точки це навчальні матеріали для самостійної підготовки студентів, тому виготовлюються на оптичних носіях.

І вже останнім критерієм педагогічної цінності є *педагогічна доцільність використання того чи іншого технічного рішення* при виготовленні засобу навчання. Це повинно розпочинатися вже при виборі технічного рішення в процесі виготовлення контенту того чи іншого цифрового освітнього ресурсу. Треба спочатку з'ясувати, яку педагогічну задачу необхідно розв'язати з

допомогою електронного засобу, а потім знайти оптимальне, з точки зору педагогіки, її технічне рішення. Так, нами встановлено, що для пропедевтичного вивчення української чи іноземної мови найбільш ефективними з педагогічної точки зору виявились електронні лекції, виготовлені з допомогою рішень Podcast-Producer (Apple), а для самостійного вивчення теоретичного матеріалу - відеолекції з синхронізованими у Microsoft Producer слайдами Power Point або додаткові нові технічні рішення у Microsoft Power Point 2010.

Інформаційні технології не тільки змінюють форми і методики навчання, але й повинні впливати на зміст підготовки: вводяться нові дисципліни замість старих, що дозволяє підготувати, наприклад, спеціаліста з права, озброєного всім комплексом існуючих найсучасніших застосувань комп'ютерних технологій у юридичній діяльності. Саме про таку постановку питання свідчить аналіз навчальних програм передових українських та іноземних університетів, де готують спеціалістів з права і політології (Табл.1).

Таблиця 1. Нові дисципліни з підготовки спеціалістів права у провідних ВНЗ цієї галузі.

№	Назва ВНЗ	Фахові дисципліни, пов'язані з ІКТ
1.	Одеська національна юридична академія http://onua.edu.ua/odessa/	1. Основи інформаційної безпеки. 2. Основи організаційно-правового захисту інформації. 3. Використання ІТ у судовій практиці.
2.	Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого http://www.nlau.net/	1. Основи інформатики та обчислювальної техніки, 2. Інформаційні технології в судочинстві, 3. Правова інформатика і комп'ютерні технології в юридичній діяльності.
3.	Київський національний університет внутрішніх справ http://www.naiu.kiev.ua/	1.Криміналістична інформатика. 2.Інформаційне забезпечення правоохоронних органів. 3. Інформаційні технології в експертних дослідженнях. 4. Сучасні ІТ в науково-педагогічній діяльності. 5. Інформаційне право та правова інформатика.
4.	Московська державна	1.Інформатика.

	юридична академія http://www.msai.ru/	2. Правова інформатика.
5.	Саратовська державна академія права http://www.sgap.ru/	1. Правова інформатика. 2. Інтернет в політиці та політології. 3. Електронний документообіг і діловодство. 4. Розслідування комп'ютерних злочинів. 5. Інформаційні технології в роботі юриста.
6.	Білоруський державний університет http://www.bsu.by/	1. Інформатика. 2. Інноваційні технології навчання. 3. Правова інформатика.

Виходячи з цього, в інституті політології і права НПУ імені М.П.Драгоманова розроблена навчальна програма дисципліни «Правова інформатика», яка складається з двох модулів: «Комп'ютерна техніка та інформатика» і «Використання ІКТ в юриспруденції».

Висновки. Розроблене спеціалізоване віртуальне середовище навчання забезпечує повноцінне функціонування різних типів інтерактивності між учасниками навчального процесу (студенти, викладач, система), що особливо важливо при вивченні гуманітарних предметів.

Як засвідчили наші дослідження, створення віртуального середовища має потужний освітній потенціал, який може використовуватись у ВНЗ як в системах з різними типами освіти (дистанційна, очна, змішана), так і для виконання різних педагогічних задач.

Література

1. Жабеев Г.В., Кудин А.П. Система дистанционного образования НПУ имени М.П.Драгоманова //В кн. Сборник трудов участников конференции. «ИТО-2003». Международная конференция-выставка. Ч.4.- М.: МИФИ, 2003. – С.104-105.
2. Електронна бібліотека НПУ імені М.П.Драгоманова [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.npu.edu.ua.
3. Система дистанційного навчання НПУ імені М.П.Драгоманова[Електронний ресурс]-Режим доступу: www.celsi.in.ua.
4. Кудіна Т.М. Українська мова як іноземна (початковий курс). - Київ:Видавництво НПУ імені М.П.Драгоманова, 2008. - 350 с.